
ZASADY SŁUŻENIA NA PIASKU

WG M. RUMINA

Użyte oznaczenia:

\mathcal{X} – celebrans

\mathcal{D} – diakon

\mathcal{S} – subdiakon

\mathcal{C} – ceremoniarze

\mathcal{A} – akolici

\mathcal{T} – turyferarz

† – krzyż procesyjny

☞ – ombrelino

1 SPOSOBY SŁUŻENIA NA PIASKU

1.1 RODZAJE MSZY ŚW.

- **recytowana** – z jednym lub dwoma ministrantami
- **recytowana świąteczna** (także kolędowa) – z jednym lub dwoma, w niedziele i święta poza wielkim postem, klęczy się na niej i stoi jak na mszy śpiewanej
- **śpiewana na dwóch** - msza śpiewana bez ceremoniarza i turyfera
- **śpiewana z okadzeniem** – standardowa msza niedzielna z ceremoniarzem i turyferem
- **śpiewana bardziej uroczysta** - bardziej uroczysta msza świąteczna (np. Wigilia Zesłania Ducha Św.), z lucenarium, obrusem komuniyjnym, okadzeniem i ew. dodatkowymi obrzędami
- **soleanna** – z asystą diakona i subdiakona, lucenarium Przy zastosowaniu bardziej uroczystych form liturgicznych – jeśli jest duża ilość ministrantów wyznacza się drugiego ceremoniarza.

Drugi ceremoniarz 2 Crm:

- prowadzi procesję wejścia i inne procesje, które także ustawia przed wyruszeniem. Dbą o dobre tempo
- wprowadza duchownych i ministrantów do chóru
- w razie potrzeby zajmuje miejsce przy 1 Crm, aby wspólnie asystować celebransowi.
- kontroluje na bieżąco, czy czegoś nie brakuje, czy nie powinien czegoś donieść itp.
- wprowadza lucenarium i procesję „dwójkami” do przyjmowania Komunii Św

2 ASPERSJA

Potrzebne: kociołek z wodą, kropidło, książka z modlitwami, ornat i manipularz na sedilii. *X* ubrany w kapę w kolorze dnia.

Zasady ogólne:

- na wejście nie niesie się kadzielnicy
- na początku aspersji klękają tylko *X* i *C*
- ministrantów kropi się sprzed stopni ołtarza jednym bądź dwoma rzutami
- *AA* odbierają od ceremoniarza użyte już przedmioty
- *AA* asystują *X* podczas przebierania się w ornat

Krok po kroku:

- Procesja wchodzi do prezbiterium w zwykłej kolejności. *T* nie niesie kadzielnicy. *AA* stawiają świece na kredencji.
- *X* poza mszami solennymi asystuje sam *C*.
- W prezbiterium *C* odbiera od *X* biret, odnosi go na sedillę.
- Kiedy *X* dotrze do ołtarza, przykłęka razem z *C*.
- *X* klęka na dwa kolana na pierwszym stopniu ołtarza, a *C* na podłodze z jego prawej strony. Pozostali ministranci nie klękają, lecz stoją.
- *C* z zachowaniem pocałunków podaje *X* kropidło.
- *X* intonuje *Asperges me* lub *Vidi aquam*. Jednocześnie kropi stopnie ołtarza wodą święconą.
- *X* kreśli kropidłem na swoim czole znak krzyża, potem podaje kropidło do przeżegnania się *D* i *S*, jeśli ich nie ma - *C*. Potem wstają. *C* podnosi kociołek z wodą.

- \mathcal{X} stojąc przed stopniami ołtarza kropi jednym rzutem najpierw \mathcal{A} , potem jednym rzutem ministrantów w chórze.
- \mathcal{X} i \mathcal{C} przyklękają przed ołtarzem, po czym idą przez kościół kropiąc lud wodą święconą. Zaczynają od strony epistoły. \mathcal{C} podaje \mathcal{X} wodę z kociołka i lekko podtrzymuje kapę, żeby \mathcal{X} mógł swobodnie kropić.
- Podczas wersetu *Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto* \mathcal{X} zwraca się w kierunku ołtarza i wspólnie z \mathcal{C} wykonują głęboki ukłon.
- Na *Sicut erat in principio...* idą kropić dalej. Kiedy zmieniają kierunek i wracają w kierunku ołtarza, przyklękają pośrodku.
- Po *Gloria Patri* \mathcal{A} przechodzą ze swojego miejsca przy kredencji na miejsca przy sedilii. \mathcal{T} podsyca ogień i przygotowuje się do wejścia z nim do prezbiterium.
- Kiedy \mathcal{X} i \mathcal{C} wróca do prezbiterium, \mathcal{A} stojący bliżej ołtarza odbiera od \mathcal{C} kociołek i kropidło i odnosi je na kredencję.
- \mathcal{C} podaje \mathcal{X} książkę z modlitwami i wskazuje mu właściwe modlitwy.
- Po odśpiewaniu modlitw \mathcal{C} odbiera książkę.
- \mathcal{X} i \mathcal{C} przyklękają i udają się do sedilii.
- \mathcal{A} bliżej ołtarza odbiera od ceremoniarza książkę i zanoszą ją na kredencję.
- \mathcal{A} stojący bliżej nawy ściąga z \mathcal{X} kapę i trzyma ją jak parawan, zasłaniając zmieniającego szaty \mathcal{X} .
- \mathcal{C} podaje \mathcal{X} manipularz, pomaga mu ubrać ornat i daje znak \mathcal{A} trzymającemu kapę, że ten może już odejść.
- \mathcal{X} z \mathcal{C} udają się do ołtarza i rozpoczynają Mszę od modlitw u stopni ołtarza.

3 WYSTAWIENIE NAJŚWIĘTSZEGO SAKRAMENTU

Potrzebne: kapa, monstrancja, welon naramienny

Zasady ogólne:

- Ministranci posługujący nie klękają podczas wystawienia na stopniu ołtarza, ale na podłodze!
- Podczas wystawienia na ołtarzu nie powinny stać tablice ołtarzowe, relikwie, kielich, mszał
- Jeśli jest piąty ministrant, który słucha Mszy w chórze, asystuje on kapłanowi razem z ceremoniarzem podczas wystawienia. Przynosi on kapę do przebrania celebransowi, a także podtrzymuje brzegi kapy podczas błogosławieństwa.
- Jeśli nie ma piątego ministranta, kapę do przebrania przynosi celebransowi turyfer, a podczas błogosławieństwa brzeg kapy podtrzymuje jeden z akolitów.
- Akolici w odpowiednich momentach podają ceremoniarzowi, a także odbierają od niego: książki z modlitwami, welon naramienny, inne potrzebne rzeczy.
- Podczas wystawienia nie błogosławi się kadzidła, nie całuje się dłoni celebransa, nie oddaje się nikomu rewerencji (pokłonów). W chórze nie siadamy, lecz pozostajemy w pozycji klęczącej.

Krok po kroku:

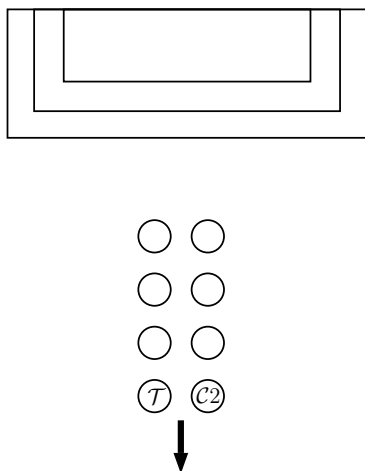
- Przed Mszą wyznacza się ministranta z chóru do pełnienia funkcji asystenta przy wystawieniu. Jeśli jest tylko 4 ministrantów, kapę celebransowi przynosi turyfer, a podczas błogosławieństwa brzegi kapy podtrzymuje jeden z akolitów.
- Asystent (jeśli go nie ma, to turyfer) – podczas modlitwy Postcommunio udaje się do bocznego ołtarza po kapę.
- Po odśpiewaniu *Benedicamus Domino* kapłan z ceremoniarzem klęka przed ołtarzem i udaje się do sedilli.
- Asystent (lub turyfer) trzyma kapę jak parawan przy sedilli, w tym czasie ceremoniarz pomaga kapłanowi zdjąć ornat i manipularz. Na znak ceremoniarza asystent zakłada celebransowi kapę.
- Turyfer udaje się po kadzielnice i przynosi ją.

- W tym czasie akolici :
 - kładą tablice ołtarzowe tak, aby nie przeszkadzały w wystawieniu
 - jeśli kapłan tego nie zrobił, rozkładają korporał z bursy obok tabernakulum
 - ściągają z ołtarza relikwie
 - ściągają z ołtarza mikrofon i umieszczają go na drugim stopniu ołtarza po stronie Ewangelii, bliżej środka, wraz ze statywem
 - umieszczają na ołtarzu monstrancję po stronie Ewangelii, otworem zwróconą w kierunku korporału
 - wracają na swoje miejsca
- Kiedy akolici wypełnili swoje zadania, ceremoniarz daje znak celebransowi.
- Celebrans w asyście ceremoniarza i asystenta (jeśli jest) udają się do ołtarza i przyklękają. Asystent zajmuje miejsce po stronie Ewangelii, a ceremoniarz po stronie Epistoły. Celebrans wchodzi po stopniach ołtarza do tabernakulum i dokonuje wystawienia.
- Kiedy kapłan wszedł na ostatni stopień, ceremoniarz daje znak wszystkim do ukłęknięcia na dwa kolana. **Ceremoniarz i asystent klękają na podłodze, nie na stopniu ołtarza!**
- Kiedy kapłan dokona wystawienia i schodzi na dół, klęka na pierwszym stopniu ołtarza. Razem z ceremoniarzem i asystentem wykonują głęboki ukłon przed Sanctissimum.
- Potem wstają, turyfer podchodzi do ceremoniarza. Następuje zasypanie kadzidła. Asystent podtrzymuje prawy brzeg kapy, ceremoniarz podaje łódkę. Nie prosi się kapłana o błogosławieństwo, nie całuje się łyżeczki.
- Po zasypaniu ceremoniarz oddaje łódkę turyferowi i odbiera od niego trybularz.
- Po ukłęknięciu ceremoniarz podaje celebransowi trybularz bez pocałunków.
- Po wykonanym głębokim ukłonie okadza się Najświętszy Sakrament. Ceremoniarz i asystent podtrzymują brzegi kapy.
- Ceremoniarz klęcząc oddaje trybularz turyferowi, który odchodzi na bok.
- Akolita podaje klęczącemu ceremoniarzowi książkę z modlitwami. Ceremoniarz podaje ją kapłanowi. Asystent umieszcza mikrofon przed kapłanem.
- Brzegi kapy układa się elegancko na drugim stopniu ołtarza, tak żeby zakrywały przestrzeń przed kapłanem – Nie powinny niechlujnie zwisać po bokach!
- W razie potrzeby ceremoniarz i asystent pomagają celebransowi z książką i modlitwami.
- Po skończonych modlitwach, kiedy intonuje się *Tantum ergo*, na słowa *Veneremur cernui* (*Upadajmy wszyscy wraz*) wszyscy składają się nisko.
- Potem turyfer zbliża się do ceremoniarza i następują drugie zasypanie i okadzenie Sanctissimum.
- Po okadzeniu akolita podaje ceremoniarzowi welon naramienny.
- Kapłan sam wstaje i śpiewa orację przed błogosławieństwem. (Jeśli potrzeba, podaje się mu tekst)
- Po oracjach kapłan klęka. Celebrans podaje mu welon naramienny.
- Celebrans, ceremoniarz i asystent (lub jeden z akolitów) wstępują na stopnie ołtarza. Podczas błogosławieństwa Sanctissimum ceremoniarz i asystent klęcząc na najwyższym stopniu ołtarza podtrzymują brzegi kapy. Po błogosławieństwie przyklękają na najwyższym stopniu razem z celebransem.
- Akolita dzwoni dzwonkiem podczas błogosławieństwa.
- Po przyklęknięciu na najwyższym stopniu celebrans ponownie klęka na pierwszym stopniu ołtarza, a ceremoniarz i asystent klękają na podłodze. Wykonują głęboki ukłon.
- Ceremoniarz odbiera welon od celebransa. Jeden z akolitów podchodzi do ceremoniarza, odbiera od niego welon, składa go i kładzie na kredencji.
- Jeśli odmawia się *Divinae Laudationes* (*Niech będzie Bóg uwielbiony...*), ceremoniarz podaje tekst celebransowi.
- Celebrans ponownie wstępuje sam na najwyższy stopień i dokonuje schowania Najświętszego Sakramentu.
- Akolita dzwoni dzwonkiem na zamknięcie tabernakulum i wtedy ceremoniarz daje wszystkim znak do powstania.
- Wyjście z prezbiterium jak zawsze po każdej Mszy Świętej.

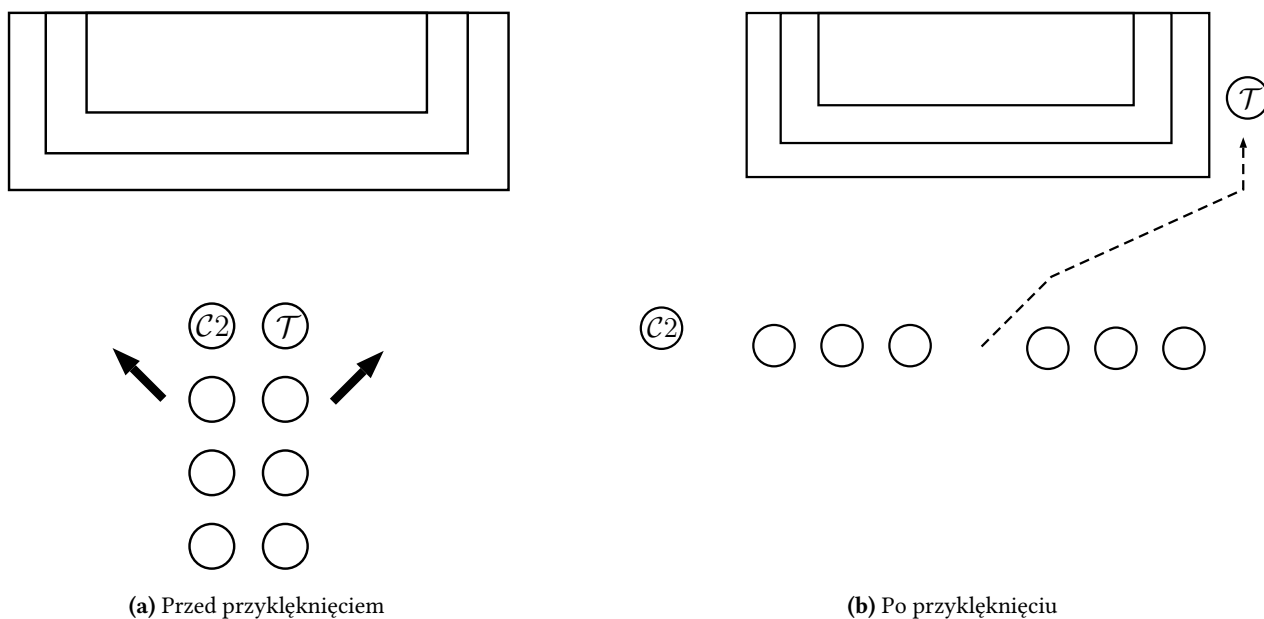
4 LUCENARIUM

Do lucenarium wyznacza się 6 ministrantów siedzących w chórze. Można je wykonać z $\mathcal{C}2$ lub z samym \mathcal{T} – zależy od ilości ministrantów i potrzeb. Gdy nie ma $\mathcal{C}2$ \mathcal{T} prowadzi i daje znaki.

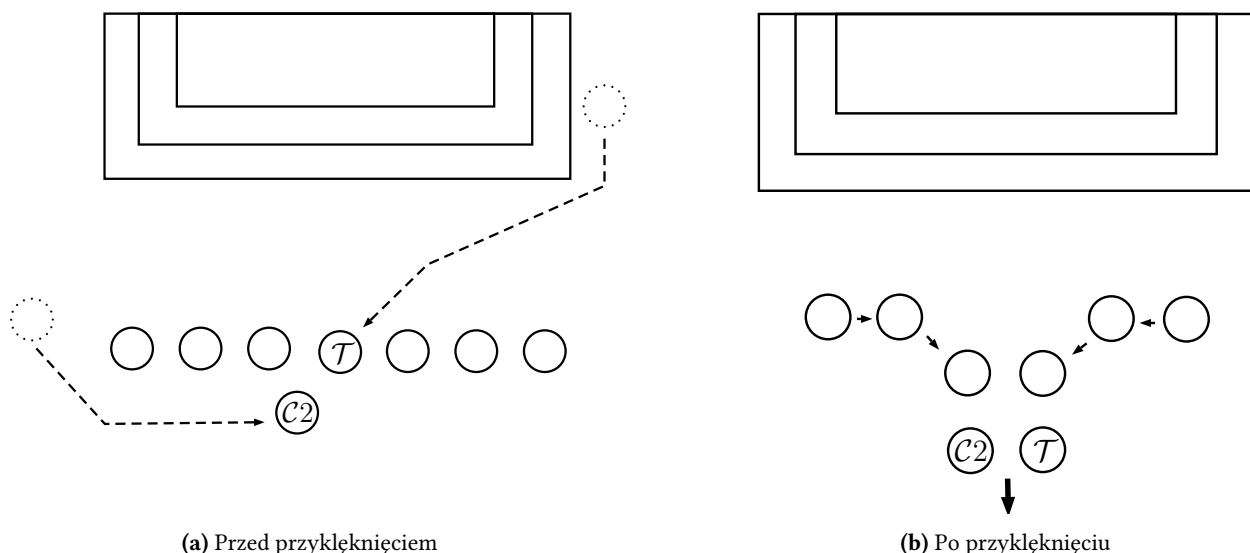
- Po okadzeniu ludu \mathcal{T} zatrzymuje się n przy stopniu prezbiterium i zwraca się w kierunku ołtarza. Dołącza do niego $\mathcal{C}2$ i 6 ministrantów wyznaczonych do lucenarium.
- Na znak $\mathcal{C}2$ klękają i wychodzą do bocznej nawy po pochodnie. (Rys. 1)
- Przygotowują pochodnie, mogą zasypać kadzielnice.
- Na śpiew *Sanctus* bardzo powoli wchodzą do prezbiterium rozchodząc się na boki (Rys.2a)
- Ustawieni odpowiednio przyklękają, po czym klękają na dwa kolana (Rys.2b)
- \mathcal{T} zajmuje miejsce z prawej strony na pierwszym stopniu ołtarza. Klęczą przez cały Kanon.
- Na *Per omnia saecula saeculorum* wstają, wykonują skłon na *Oremus*, a następnie przyklękają i na czele z \mathcal{T} i $\mathcal{C}2$ wychodzą z prezbiterium (Rys. 3a oraz Rys. 3b)

Rys. 1. Wyjście ministrantów podczas ofiarowania

Rys. 2. Wejście ministrantów na *Sanctus*

Rys. 3. Wyjście ministrantów po *Per omnia secula seculorum*

Uwaga! Na Mszy Wieczery Pańskiej w Wielki Czwartek ministranci z pochodniami nie wychodzą z prezbiterium, tylko oczekują na procesję.

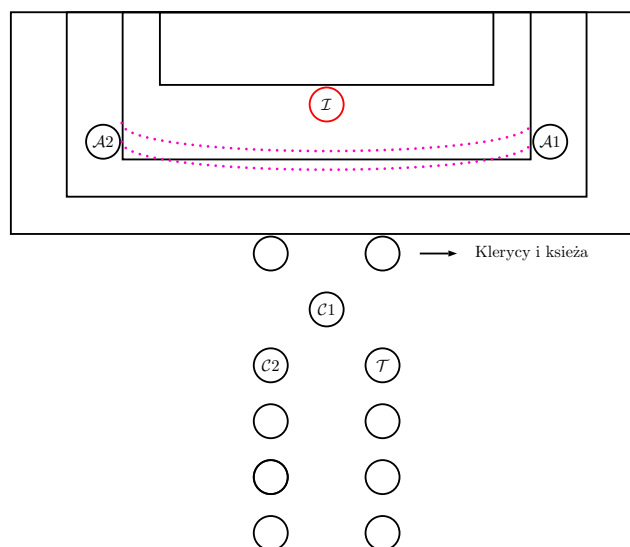
5 KOMUNIA ŚWIĘTA *BARDZIEJ UROCZYSTA*

5.1 KOMUNIA ŚWIĘTA DWÓJKAMI – BEZ OBRUSU KOMUNIJNEGO

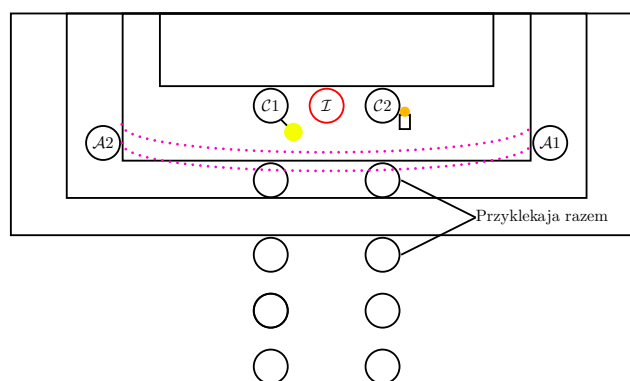
- Ministranci biorący udział w lucenarium wchodzi dwójkami do prezbiterium, tworząc w ten sposób naturalną „kolejkę”. Przed nimi do kolejki wchodzi akolici, trzymając w rękach patenę. Za nimi miejsce zajmuje ceremoniarz razem z turyferem lub innym ministrantem.
- Na znak ceremoniarza cała procesja komunijna najpierw przykłada, a potem klęka na dwa kolana. Akolici wchodzi na najwyższy stopień ołtarza i przyjmują Komunię Świętą jako pierwsi.
- Akolici po przyjęciu Komunii Świętej na najwyższym stopniu ołtarza i przyklęgnięciu zajmują miejsce przy celebransie z pateną i świeczką sanctusową.
- Każda para tuż przed przyjęciem Komunii Świętej przykłada na podłozie, razem z parą poprzedzającą, która już Komunię przyjęła.
- Każda para po przyjęciu Komunii Świętej przykłada, po czym odchodzi na stronę Ewangelii, w kierunku chóru.

5.2 ŚPIEWANA *BARDZIEJ UROCZYSTA* – Z OBRUSEM

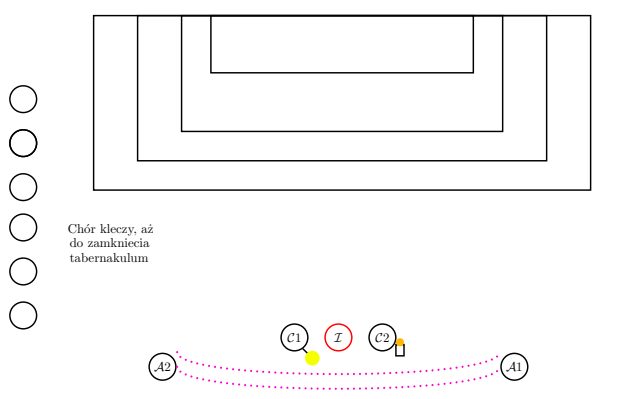
- Podczas śpiewu *Agnus Dei* 1.akolita bierze z kredencji obrus komunijny, razem z 2. akolitą klękają pośrodku, wchodzi na najwyższy stopień ołtarza i klęcząc przodem do siebie trzymają rozłożony obrus.
- Ministranci biorący udział w lucenarium wchodzi dwójkami do prezbiterium, tworząc w ten sposób naturalną „kolejkę” do Komunii św. Przed nimi do kolejki wchodzi księża, klerycy i ceremoniarz, za nimi reszta ministrantów z chóru. 1Crm – zależnie od ilości duchownych i ministrantów może staje do komunii sam lub w parze.
- Ceremoniarz podaje patenę pierwszemu duchownemu przyjmującemu Komunię św., albo jeśli nie ma duchownych trzyma ją sam. Po przyjęciu Komunii Św. Zajmuje miejsce przy celebransie, gdzie asystuje z pateną.
- 2Crm lub turyfer po przyjęciu Komunii św. zajmuje miejsce przy celebransie ze świeczką sanctusową.
- Akolici trzymający obrus przyjmują Komunię św. razem z 1 Crm.
- Każda dwójka przystępująca do Komunii św. przykłada jednocześnie z poprzedzającą parą, wchodzi na stopnie i klęka na dwa kolana. Po przyjęciu komunii znów przykłada jednocześnie z parą stojącą za nimi. Ze stopni ołtarza schodzimy w lewo – do chóru.
- Po przyjęciu Komunii Św. Przez ministrantów akolici wstają i przechodzą do miejsca udzielania komunii wiernym. Z pateną i świeczką sanctusową asystują ceremoniarze.

Rys. 4. Procesja do Komunii Św.

Rys. 5. W trakcie udzielania Komunii Św. ministrantom

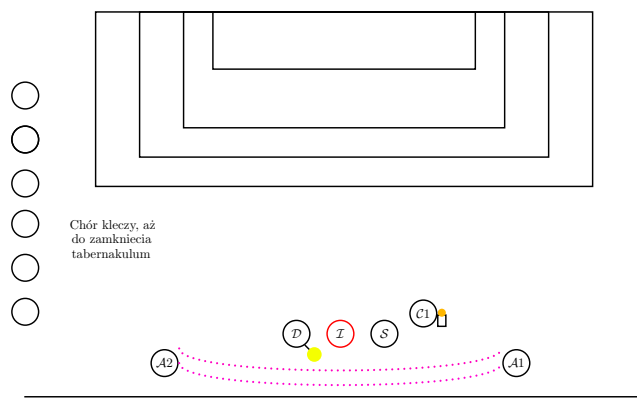
Rys. 6. W trakcie udzielania Komunii Św. ludowi

5.3 MSZA SOLENNA

- Podczas śpiewu *Agnus Dei* przekazywany jest znak pokoju – subdiakon przekazuje go duchownym w chórze i ceremoniarzowi.
- Ministranci biorący udział w lucenarium wchodzą dwójkami do prezbiterium, tworząc w ten sposób naturalną „kolejkę” do Komunii św. Zostawiają przed sobą miejsce dla duchownych, mających przyjąć Komunię. Za nimi ustawia się reszta ministrantów

5.4 KOMUNIA Z OBRUSEM NA MSZY SOLENNEJ

- Po ewentualnym. odebraniu znaku pokoju 1. akolita bierze z kredencji obrus komunijny, razem z 2. akolitą klękają pośrodku, wchodzą na najwyższy stopień ołtarza i klęcząc przodem do siebie trzymają rozłożony obrus.
- Porządek Komunii Św. (patrz obrazki przy mszy śpiewanej z obrusem)
 - diakon i subdiakon
 - kapłani, klerycy
 - akolici trzymający obrus i 1Crm
 - 2Crm i turyfer
 - reszta ministrantów.
- Jeśli diakon nie rozdaje komunii, razem z subdiakonem asystują kapłanowi. Podąża za nimi 1 Crm ze świeczką sanctusową.

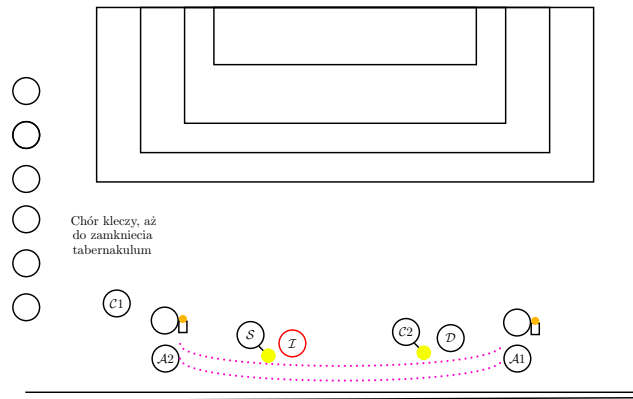

Rys. 7. W trakcie udzielania Komunii Św. ludowi (diakon nie rozdaje)

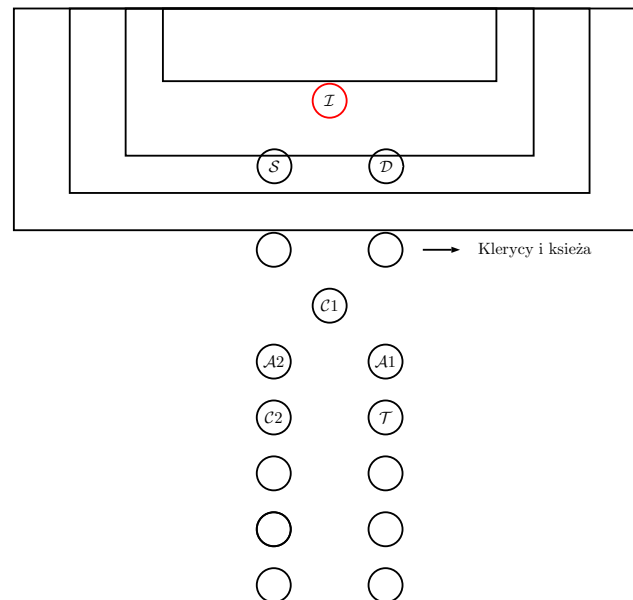
- Jeśli diakon lub inny kapłan rozdaje komunię przy obrusie:
 - celebransowi asystuje subdiakon z pateną
 - diakonowi asystuje 2 Crm z pateną
 - dwóch wyznaczonych ministrantów z chóru po przyjęciu Komunii zapala świece i przy udzielaniu komunii wiernym, klęczą ze świeczkami po dwóch stronach obrusa.

5.5 KOMUNIA NA MSZY SOLENNEJ LUB ŚPIEWANEJ BEZ OBRUSA

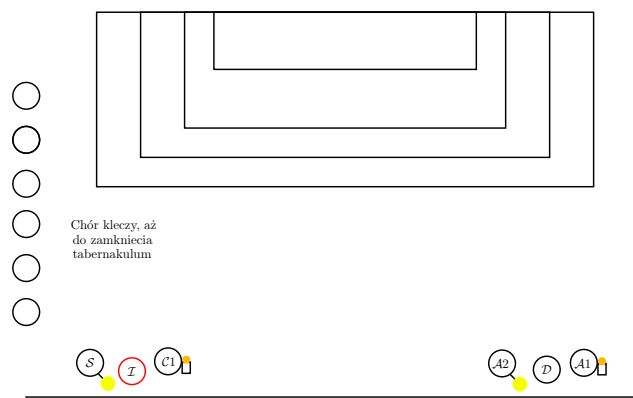
Jeśli diakon lub inny kapłan rozdaje Komunię św., ceremoniarz asystuje ze świeczką celebransowi, a akolici z pateną i świeczką asystują diakonowi.

Rys. 8. W trakcie udzielania Komunii Św. ludowi (diakon rozdaje)

Rys. 9. W trakcie udzielania Komunii Św. ludowi (diakon rozdaje)

Rys. 10. W trakcie udzielania Komunii Św. ludowi (diakon rozdaje)

6 SZCZEGÓŁY DOTYCZĄCE GŁÓWNIĘ MSZY BARDZIEJ UROCZYSTYCH I SOLENNYCH

Na tych mszach często występują dodatkowe elementy, niezbyt często praktykowane, dlatego warto będzie raz na zawsze ustalić odpowiednią wersję ich wykonania, we wszystkich zdarzających się wariantach.

W miarę możliwości do dużych mszy wyznaczamy dwóch ceremoniarzy 1Crm zwyczajnie asystuje kapłanowi przy ołtarzu 2Crm prowadzi procesję i lucernarium, ustawia dwójki do komunii, a także na bieżąco uzupełnia braki i niedociągnięcia.

Kolejność okadzania (po celebrowaniu)

- w solennej
 - diakon okadza
 - * księży w chórze
 - * kleryków w chórze
 - * subdiakona
 - turyfer okadza
 - * diakona
 - * ceremoniarza
 - * akolitów
 - * ministrantów
 - * lud
- w śpiewanej turyfer okadza
 - księży w chórze (każdego osobno)
 - kleryków (w chórze lub służących do Mszy)
 - ceremoniarza (jeśli nie jest klerykiem)
 - akolitów
 - ministrantów
 - lud